

Volt egyszer egy tárlat

Számkivetve

Simon Zoltán újpesti kiállításáról

Különös hangulatú grafikákból rendezett kiállítást az Újpest Galéria augusztus derekán. E kiállítás hangulatát idézi fel *Fecske András* művészeti író.

„Gondolkodom, tehát vagyok” – hangzott el egy új kor hajnalán a filozófus szájából, hogy aztán pár száz évvel később elkezdjen gondolkodni azon, min is kéne törnie a fejét elsősorban: a tudásáról, ismereteiről vagy a saját létezéséről... A gondolkodás ilyenén csapdahelyzetei azonban nemcsak a bölceletet terhelik – ha például egy asszony végigmegy a hídon, akkor azt a fizikus rezonanciaeffektusnak, a társadalomtudós két part közötti törvényszerű vagy esetleges korrelációnak tekinti, az író egy erkölcsi fátum beteljesedésének, mint *Thornton Wilder* a Szent Lajos király hídjában, a festő pedig *Sikoly-nak* – mint ahogyan azt *Edward Munch* is tette. Mennyi érdekességet kínál fel mindegyiküknek ez az egyetlen történet – pedig létezése szerint pusztán csak egyszerű cselekvés, melyhez hozzátapadnak a különböző gondolat-társítások!

Simon Zoltán esetében a kérdést is így kell feltennünk: hogyan gondolkodik a grafika önmagáról, alkotó ele-

Híd

meiről, hogyan gondolkodik az alkotó a grafikáról, és végül hogyan gondolkodik a néző mindkettőről.

A néző ugyanis bonyolult szerkezet, s amiként az autók formáján, valószínűleg a grafikán is észreveszi majd a kor hasonlóságát, amit nyugodtan nevezhetünk a kor divatjának. Na, de hol a helye ebben a miliőben *Simon Zoltán*nak?

Természetesen ő sem tudja kivonni magát a kor grafikai szellemének von-

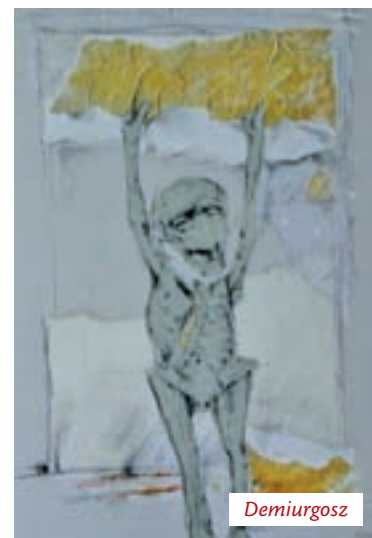
zásából, ezt láthatjuk a *Demiurgosz* című képén. A kérdés csak az, hogy a pszichológizáló háttér, fogalmazzunk pontosan: a normáltól elütő, pszichológiai elemeket felvonultató renitens látvány mennyire a divat terméke nála, és mennyire tartalomhordozó elem – ami már túlmegy az általában vett divat trendjeinek szellemiségén. Már a divat szellemisége itt macskakörömben érthető, s ezt hál’ Istennek, épp *Simon* képe teszi abba. *Demiurgosz* ugyanis világt teremtető istenség a görög mitológiában, számtalan értelmezése mellett többek között kézműves. Nos, a kép ezt a sokféleséget értelmezi grafikailag, s azt a kérdést teszi fel, hogy milyen világt teremtetés, kézműves-teremtés lehetséges a grafikában, s ezen túlmenően úgy általában, mert hát a fogalmazás nem hagy kétséget: a művész kérdezi a világot – lehetséges-e világt teremtetés, vagy megadja magát a feladatnak, kezeit feje fölé emelve a művész-*Demiurgosz*. Ebben a megvilágításban *Simon* rajza korántsem hajaz valami pszichiátriai esetként is felfogható grafikai divatra, hanem groteszk a javából, ami ugye eléggé konzervatív kategória, s éppen azok a stílusjegyei, amit magunk előtt látunk: bizarr formákban előbukkanó komoly gondolatiság. Magyarul: érték.

Elég hamar eljutottunk a kor divatjától a korra kevésbé jellemző (merjem kimondani: konzervatív?) értékt eremtő gondolathoz. Tulajdonképpen minden divat mélyén ott lapul ez az értékt eremtő hajlam, csak nem mindenki veszi észre. *Simon Zoltán* azonban lehántja a divat burkát a grafikai kifejezéséről, mert gondolkodik. S mivel gondolatai az emberi létezés kérdésköre körül forognak, a gondolkodás misztériumát egy másik misztikus képi világgal párosítja. Talán nem is épp véletlenül. Talán épp a divat mázas burkától szabadulva.

Így a *Híd* mondanivalója is. Egyfelől adott a madár-ember idolszerű mintája, másfelől pedig az a nagyon is európai (közép-európai?) gondolat, hogy az emberek, mint egyének külön szigetként élnek meg a létezésüket. Ezért van elválasztva a két figura közepén egy vékony papírhasadékkal *Simon* képén. Mindegy, hogy az éppen a híd alatt közlekedő folyó, vagy igazi hasadék: elválasztás ez a javából, amely a kollázs adta lehetőségeket kihasználva keményen jelzi az alkotó vé-

leményét. Minek egyáltalában a híd, ha nem köt össze valamit, s minek az elválasztó hasadék, ha alapvetően arra van kitalálva a létezés, hogy ember és ember közt hídként funkcionáljon – családot, közösséget építve?

Ha látjuk, hogy *Simon* az általa egyéni stílusként használt szürke-fehér-arany kollázst hogyan fogja be a gondolat hámjába, hogyan használja az elválasztás, a különböző világok egymás mellett élésének eszközeként,

Demiurgosz

s hogyan illeszti bele ebbe a viszonylag komplikált struktúrába a lehetőfinom ceruza vagy tusrajzot, akkor nyilvánvaló számunkra, hogy itt egy új, magasabb grafikai minőség létrejöttének tanúi vagyunk. De nehogy azt higgyük, *Simon* csak a bölcelet nagy köreiben merül el. A *Számkivetve* hús-vér embert elevenít meg, olyant, akinek az élete egy irányban meghatározott, mondhatni: ezt a háztizsákot cipeli a hátán – társadalmilag, történelmileg, kulturálisan. Magunkra ismerünk, ugye?

Szeretem *Simon Zoltán* munkáit, mert egy olyan magatartást testesítenek meg, amit a mi korosztályunk (elnézést, ha öregbítem az alkotót...) még felismert. Azt, hogy a gondolat az egyetlen fegyver integritásunk megőrzésére, szellemi territóriumunk megtartására. A felismert igazságokat pedig ki kell mondani – zenében, írásban, grafikai lapon. Hogy legyen mibe kapaszkodni a mögöttünk jövőknak. Hogy ne felejtsek el azt, ami ennek a kiállításnak a summázata: „Gondolkodom, tehát vagyok” – még ha a csapdahelyzeteket nem is tudom mindig megoldani, ha a gondolataim olykor zsákcába is futnak. Mert létezem. Közép-európai *Demiurgosz*ként.

– FECSKE ANDRÁS